

FOLKLORİK İLÂCLARA ULAŞIMIN METODOLOJİSİ

Prof. Dr. Mekin Tanker (*)

Bu günü konusmamı 3 grupta topliyacağım:

- I. Folklorik ilaçlar açısından bu günü görünüm ve kavamlar
- II. Folklorik ilaçlara ulaşımın metodolojisi nedir?
- III. Bitkilerle doğrudan tedaviden Türkiye koşullarında, bu gün nasıl yararlanılabilir?

I. DURUM ve KAVRAMLAR

Folklorik ilaçların değerlendirilmesi ve bitkilerle doğrudan tedavi bu günün dünyasında önemli bir alternatif sistem olarak kabul edilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) bu konuya çok yakın bir ilgi duymaktadır. Açıkça bilinmektedir ki bu gün, dünyamızda yaşıyan insanların % 80'i bitkilerle tedaviden yararlanmaktadır. DSÖ, "2000 yılında herkese sağlık" derken bitkilerle tedaviyi bu amacı gerçekleştirecek önemli bir unsur olarak görmektedir.

Batı ülkelerinde birçok kişinin, yeni ilaçların yan etkilerinden endişelenmesi, alternatif sisteme olan ilgisi yaratmış ve giderek artmıştır. Eczacılar, bu konuda gereklili bilgiye sahip olduklarıdan, bu alternatif sistemden yararlanmadada yol göstericilik ve zararlarından koruma görevini yüklenememişlerdir.

Türkiye'de de bitkilerle doğrudan tedaviye gittikçe artan bir ilgi vardır. Ancak, bu gelişmenin, sağlıklı yüreyebilmesi için bazı kavamların iyi anlaşılması ve bilgilerin iyi değerlendirilmesi gereklidir.

Bu alanda sözü edilen ve zaman zaman birbirine karıştırılan kavamlar 1. tabloda özetlenmiştir.

Tablo 1. Bitkilerle doğrudan tedavide farklı kavamlar

FOLKLORİK İLÂCLAR (Halk ilaççı, kocakarı ilaççı)

BITKİ FOLKLORU

ŞİFALI BITKİLER (Attariye)

TİBBİ BITKİLER (Drog)

(*) Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmakognozı

FOLKLORİK İLAÇLAR :

Folklorik ilaçlar (Halk ilaçları) üzerinde, çeşitli derleme çalışmaları yapılmaktadır. Bu araştırmalarda, yurdumuzun değişik yörelerine gidilerek, halk arasındaki ilaç uygulayıcılarıyla temas geçilmekte ve kullanılmakta olan ilaçlar tesbit edilmeğe çalışılmaktadır. Bu şekilde kullanılan ilaçların çoğunu bitkisel ürünler teşkil eder.

Bu araştırmalar incelendiğinde görülmektedir ki halk ilaççı olarak kullanıldığı sapanan bitkisel ilaçlardan ancak küçük bir kısmının bilimsel açıklaması yapılmaktadır.

Örneğin, yurdumuzun bir bölgesinden, (Ege bölgesinden) derlenen 425 halk ilaçının ancak % 27 si bilimsel olacak açıklanabilmiştir. Şimdiye kadar yapılmış hiç bir araştırmada da bu oranın üstüne çıkmamamıştır.

Üstelik bu araştırmalarda, açıklanabilme özelliği, halk ilaççı olanak kullanılan bitkinin, etken maddesi dikkate alınarak ortaya konmuştur. Bitkinin ilaç olarak hazırlama şekli ve uygulanan dozu da dikkate alınırsa, bu oranların daha da düşeceği muhakkaktır.

O halde, bir yörede, herhangi bir amaçla kullanılıyor diye, bir halk ilaçını, mutlaka etkili saymak mümkün değildir.

Halk ilaçlarının tesbitinin asıl önemi, Etnofarmakognozi açısındandır ve bu ilaçların halk arasında bilinen endikasyonuna uygun bir etken madde taşıyip taşımadığının araştırılabilmesi için bir veri teşkil etmesidir.

Bitki Folkloru :

Bitki folkloru araştırmalarında, bitkinin yalnız ilaç olarak kullanılışı değil, daha birçok yönü ile incelenmesi söz konusudur.

Bir örnek olarak Ecz. Müjgan Üçer'in Karamuk hakkındaki aydınlatıcı makalesinde, bu bitkinin folklor açısından incelenen yönleri 2. tabloda özetlenmiş bulunmaktadır.

Tablo 2 - Bitki folkloru açısından bir bitkinin incelenen yönleri

- İSİM OLARAK

Farklı bitkilerin adı

Hastalık adı

Köy adı

Aile adı

- ÇEŞİTLİ KULLANIM BİÇİMİ OLARAK

Yemek çeşidi

Ev aracı

Yün boyama

Halk ilaççı

- TOPLUM YAŞANTISI OLARAK

Türküler

Halk oyunu (Halay)

ŞİFALI BITKİLER

Bitkilerle doğrudan tedavisinin en yaygın uygulanışı attar (aktar) dükkanları yoluyla ve "şifalı bitkiler" adıyla olmaktadır. Bu dükkanlarda satılan bitkisel ürünlerin bir kısmı, yılların getirdiği bir deneyim sonucu olarak kullanılıyorsa da, büyük bir kısmı sadece ticari amaçla bulundurulan ürünlerdir. Bu dükkanlarda satılan ürünün tanıtımından ve isminden başlıyarak muhafaza şekli ve kullanım biçimine kadar "Farmasötik gereklere ve kurallara uygunluk" hiçe önemsenen bir husus değildir.

Herşeyden evvel, bu ürünlerin tanımı, büyük bir çoğunlukla orta çağda yazılmış ve ancak tarihi değeri olan bazı kitapların hattâ çogu kez yanlış tercümelerine dayanılarak yapılmaktadır. Bunlara ait iki örneği 3. ve 4. tablolarda görebileceğiz.

Tablo 3. Bilimsel gerçeklere uymayan bir tanıtım örneği

KARPUZ :

Karpuzda 10 şifa vardır.

- 1) O yemektr
- 2) O şerbettir
- 3) O reyhandır
- 4) O çövendir
- 5) O meyvedir
- 6) O içorganları temizler
- 7) O meniyi çoğaltır.
- 8) O cimayı artırır
- 9) O deri üzerindeki kiri temizler
- 10) O rutubet ve soğuklamadan mütevelli hastalığı giderir.

Tablo 4. Bilimsel gerçeklere uymayan başağrısı reçetesi tarifleri

- Marul, semizotu, ıspanak ve hiyar gibi maddeler yenir
- Ekşi nar suyundan birer bardak içilir
- Sarmaşık bitkisinin usaresi buruna çekilir
- Hüdhud kuşunun tacı başta taşınır
- Papatya kaynatılarak birer bardak içilir

Tıbbî bitkiler (Drog)

Bir bitkisel ürünün, ilaç olarak kullanılması, yani drog karakterini kazanması için, Etken maddesinin

- Etki tarzının
- Yan etkilerinin
- Gerekli dozunun
- Başka bitkilerle etkileşmelerinin bilinmesi gerekmektedir.

Bitkilerle doğrudan tedavi, eczacılıkta, fitoterapi adını almaktadır. Fitoterapide bir bitkiden yararlanabilmek için, bitkinin doğru olarak toplanması, toplama zamanının, kurutma ve saklama usullerinin, analiz sonuçlarının ve etki tarzının bilinmesi gerekmektedir.

Tıbbî bitkiler konusunda FIP (Fédération International Pharmaceutique) in aşağıdaki deklarasyonu halen bütün dünyada ve yurdumuzda geçerlidir.

Tedavide kullanılan bitkiler, bir ilaçtan başka birsey değildir. Fitoterapi, eğer yanlışlıkla istenmiyorsa ve hastanın azamî faydası gözetiliyorsa, bu konuda Üniversite eğitim almış tek eleman olan eczacının inhisarında olmak durumundadır.

Bir bitkinin fitoterapide kullanılabilmesi için bu bitki hakkında mutlaka bilinmesi gereklî hususlar vardır ve bu hususlar, bitki pazarlanırken, mutlaka etiketinde kayıtlı olmalıdır (Tablo 6).

Tablo 6. Fitoterapide kullanılacak bitkilerin etiketinde bulunması gereklî hususlar

- 1) Bitkinin bilimsel adı ve toplanan kısmı
- 2) Drogün elde edildiği ülke ve mıntıka
- 3) Drog, kültür bitkisinden mi, yabanî bitkiden mi elde edilmiştir
- 4) Bitkinin toplandığı tarih
- 5) Drogün safliği
- 6) Kurutma ve stabilizasyon metodu
- 7) Etken maddenin adı ve miktarı
- 8) Pestisit ve konservan miktarı
- 9) Bitkiyi kullanırken dikkat edilecek hususlar
- 10) Etkileri
- 11) Yan etkileri

Bitkilerin tedavide kullanılışının ne kadar hassas bir konu olduğunu ve ne derece bilgiye ihtiyaç gösterdiğini, uzmanlık gerektirdiğini açıklamak üzere ilginç bir örnek vermek istiyorum :

Acorus calamus rizomları, Eğir, Ekir ya da Eğril adıyla yurdumuzda da halk ilaçları olarak yaygın bir şekilde mide ve sindirim sistemi rahatsızlıklarında ve karminatif ola-

rak kullanılmaktadır. Bu droğun etken maddesi bir uçucu yağıdır. Uçucu yağın terkibi bitkinin diploit, triploit ve tetraploit olmasına göre bazı değişiklikler gösterir. Bu değişiklikler arasında en önemlisi izoasaron adlı bileşigin bulunup bulunmamasıdır. Izoasaron kanserojen bir maddedir. Kromozom sayılarına göre, bazı *Acorus calamus* varyetelerinin izoasaron taşıması hastaya fayda yerine çok önemli bir zarar verecektir. Tetraploit varietelerinin uçucu yağıının % 96 sini izo asaron teşkil eder. Buna mukabil diploit varietelerde hiç izo asaron yoktur. O halde, Rhizoma Calami, kullanılacaksa, halk ilaçları olarak da olsa, mutlaka diploit varietelerden hazırlanması gerekir veya bu drogta izoaranon bulunup bulunmadığı, kullanılmadan önce, tesbit edilmiş olmalıdır. Bu hususlar da ancak konunun uzmanları tarafından gerçekleştirilebilir.

Bu bölümün sonucu olarak, özetlenebilir ki:

1. Bilimsel açıklamaları bulunmayan, yararı - zararı bilinmiyen ürünler kullanılmamalıdır.
2. Bitki folkloru çalışmaları, bilimsel ölçüler içinde genişletilmeli, halk ilaçları olarak kullanıldığı tesbit edilenler, laboratuvar çalışmalarıyla değerlendirilmelidir.

II. FOLKLORİK İLÂÇLARA ULAŞIM METODOLOJİSİ

Bu amaçla günümüzde kullanılan bilimsel yöntemleri ikiye ayıralım.

1. Bir cinsin, yada türün araştırılması. Araştırcı, amacına uygun olarak, bir cins veya bir tür seçenek ve bu bitkilerin bileşiklerini inceler etkili olabilecekleri saptar. Ya da doğrudan halk arasında kullanılmakta olan bir bitkiyi inceler ve kullanılmasına neden olabilecek etken maddeleri saptamağa çalışır.

Bu yöndeki araştırmalar dünyanın her tarafında ve yurdumuzda da yapılmaktadır. Böylece elde edilen sonuçlar zaman zaman değerlendirme ve yeni ilaçların bulunmasına zemin hazırlamaktadır.

Bu tarzdaki çalışmalarla, başarıya ulaşanlar arasında, son yıllarda, özellikle Çinli araştırcılar göze çarpmaktadır. Çinde halen 2000 kadar bitki, ilaç hazırlanmasında kullanılmakta ve bu folklorik tedavi, gelişmiş kliniklerde de uygulanmaktadır. Bu bitkiler üzerinde modern yöntemlerle yapılan araştırmaları, yeni etken maddeleri ortaya çıkarmıştır.

Örneğin *Artemisia annua*, eskiden beri Çin'de sıtmaya ilaç olarak kullanılan bir bitkidir. Araştırcılar bu bitkiden Qing Hao Su adını verdikleri bir seskiterpen laktarı elde ettiler. Bu madde denenen 2099 vakının 2069'unda etki gösteren ve hem *Plasmodium vivax*, hem de *P. falciparum*'a karşı etkili olan, çok aktif bir maddedir. Bu gün bir sanayi ürünü olarak elde edilmekte ve ilaçların hazırlanmasında kullanılmaktadır.

Çinliler salatada ham pamuk yağı kullandıklarında, bu salatadan yiyen erkeklerin çocuğunun olmadığını gözlemişlerdir. Bu olgu üzerinde duran araştırcılar, bir dizi klinik çalışmadan sonra, pamuk tohumlarında bulunan ve sıkma sırasında yağa geçen gossipol adlı maddenin antifertilite etkisi gösterdiğini tesbit etmişlerdir. Doz yükseldikçe antifertilite özelliği artmakta, tedavi kesilince fertilité, zaman içerisinde tekrar geri dönmektedir.

2. Tarama tarzındaki araştırmalar.

Bu tip araştırmalar diğerine nazaran daha büyük ekiplerin daha çok numune üzerinde çalışmasıyla gerçekleştirilir.

1956'da ABD de bir firma 400 bitki üzerinde tarama çalışması yaptı ve 4 madde elde etti : Antilösemik etkide vinblastin ile vinkristin, antitümör etkide metoksi eliptisin ile akromisin. Oldukça uzun süren ve maliyeti yüksek olan bu araştırmalar, sentez yoluyla elde edilen bileşikler üzerinde yapılan araştırmalarla karşılaşıldıklarında yine de daha verimli bulunmaktadır. Nitekim hemen hemen aynı yıllarda (1958'de) 114600 maddenin sentezi yapılmış ve bunlardan 44 tanesinin tedavi alanında kullanılabileceği anlaşılmıştır. Buna göre sonuç 2600 de 1 dir. Halbuki taranan 400 bitkiden 4 ilâç etken maddesi elde edilebilmiş olması 100 de 1 oranındaki bir başarıyı ifade etmektedir. Ayrıca TLC, GLC, HPLC gibi kromatografik yöntemler bu tip tarama araştırmalarını daha da hızlandırmaktadır. ABD ndeki "National Causes Institute" te bu güne kadar 100.000 nin üstünde bitki ekstresi incelenmiş ve değişik kanser tiplerine etkili, yüzlerle etken maddenin varlığı açıklanmıştır.

Tarama tipindeki bu araştırmaları rastgele sürdürmek elbetteki yine de gereksiz bir zaman kaybına neden olacaktır. Bu bakımdan, şimdije kadar yapılmış araştırmaların sonuçlarını ve diğer bilinenleri, önceden bilgisayar yardımıyla değerlendirmek, taramada zaman kazanmak açısından akılçıl bir yol olarak görülmektedir.

MALONE (1981) tarama araştırmaları için şu öneriyi getirmektedir.

- Daha önceden verilen bilgilerle donanmış bir bilgisayar yardımıyla fitokimyasal, taksonomik ve etnofarmakognozik özelliklerine göre, araştırılan etkiyi gösterecek maddeleri taşıma olasılığı bulunan bitkiler seçilir.

- Florzalar araştırılacak veya özel alanlar tesbit edilerek, bu bitkilerden örnekler toplanır.

- Uygun koşullarda kurutulmuş bitki belli incelikte (200 mesh) toz edilir ve sulu steril agar çözeltisi ile % 0.25 lik bir süspansiyon hazırlanır. Bu süspansiyon deney hayvanı olarak kullanılan sıçanlara enjekte edilir. Bitkide bulunan etken madde, yavaş yavaş, peritonan kana geçer. Araştırcı, sıçanda 63 semptom'a göre inceleme yapmak için düzenek kurulabileceğini göstermektedir. Sonuçlar 5, 10, 15, 30 ve 60 dakika, 2,4,6,24 saat ve 2,4,7 gün lük aralarla kaydedilir.

- İstenen etkiyi veren bitkilerden usulüne göre hazırlanan değişik ekstrelerle de deneyler tekrarlanarak uygun ekstraksiyon metodları araştırılır.

- Böylece tesbit edilen bitkilerden daha fazla miktarda materyal toplanarak, tayinleri yapılır, kurutulur.

- Saptanmış yöntemlerle ekstraksiyon yapılır. Etken maddenin izolasyonuna ve saflaştırmasına çalışılır.

- Elde edilen saf madde sistematik, farmakolojik ve toksikolojik incelemeye alınır.

- Kimyasal yapı tayini yapılır.

- Maddenin sentezine ve sonra da yarisentez yoluyla daha uygun bileşiklerin elde edilmesine çalışılır.

Böylece, 8 kademedede gerçekleştirilen araştırmalarla yeni yeni ilaç hammaddelerine varmak daha çabuk olacak ve daha verimli bir çalışma düzeni kurulmuş buluna- caktır.

Halen Illinois Üniversitesi Farmakognozi ve Farmakoloji departmanında FARN- SWORTH tarafından bir "Doğal Ürünler Veri Bankası" kurulmuş bulunmaktadır. (NAP- RALERT = Natural Product ALERT). Bitkiler üzerinde yapılmış araştırmalar ile halk ilaçları olarak kullanılan bitkiler hakkında geniş bilgilerin ışığı altında daha kısa sürede sonuca gitmek mümkün olmaktadır.

Nitekim bazı araştırmacılar yöntemin yararlı sonuçlar verdiği uygulama ile tesbit et- tiler ve yayınladılar.

Bu araştırma metodlarının benimsenmesi açısından Türkiye'deki durumu şöyledir:

Yurdumuzdaki araştırmacılar, ya tesadüfe bağlı olarak veya halk arasında kulanıldığı bilindiği için seçilen bir bitki veya bütün bir cins üzerinde çalışmakta ve bu bitkilerdeki kimyasal bileşikleri aydınlatmaya çalışmaktadır. Ancak tarama araştırmaları yurdumuzda yapılamamaktadır. Çünkü yurdumuzdaki farmakolog'lar bu konuda bir ekip çalışması içine girmeyi düşünmemektedirler.

III. Konuşmanın üçüncü ve son kısmında bitkilerle doğrudan tedaviden, bu gün, Türkiye koşullarında nasıl yararlanılabilir ve halk ilaçları nasıl birer birer devreye sokulabilir konusunu, pratiğin içinden gelen siz meslektaşlarınızla tartışmak istiyorum.

Yurdumuzda da fitoterapiden bir alternatif sistem olarak yararlanılmak için herşeyden önce ve hemen, şimdiye kadar denenmiş, kuşkusuz uygulanabilir olduğu saptanmış droglardan yararlanılmağa başlanmalı ve zamanla araştırmalar ve yayınlar arttıkça her yönyle incelenmesi tamamlanmış halk ilaçları bunlara ilâve edilmelidir.

Şimdiye kadar denenmiş ve kuşkusuz uygulanabilir olduğu saptanmış bulu- nan 120 bitkive 20 endikasyon söz konusudur.

Bu konuşmanın sonunda sizlere dağıtacağım 1 numaralı liste bu 120 bitkiye kapsamaktadır. Bu listede 4 sütun bulunuyor. Birinci sütunda bitkilerin lâtinçe adı ve varsa parantez içinde türkçesi bulunmaktadır. İkinci sütunda bitkinin hangi kısmının kullanıldığı ve üçüncü sütunda da ekstrenin hangi yöntemle hazırlanacağı kayıtlıdır. 4 Üçüncü sütun ise ikiye ayrılmıştır ve ilkinde su ve % 30 dan az alkol taşıyan su - alkol karışımıyla hazırlanan ekstrelerin diğeri ise tentürlerin ve %30 dan fazla alkol taşıyan su - alkol karışımıyla hazırlanan ekstrelerin hangi endikasyonlarda kullanıldığını rakamlarla göstermektedir. Bu endikasyon rakamları 2 numaralı listede sırayla yer almış ve birinci sütununda tıbbî kullanımı, ikinci sütununda halk arasındaki kullanımı kaydedilmiştir.

Bir bitki, birkaç amaçla kullanılabilen gibi, aynı amaçla kullanılan birçok bitki de bulunmaktadır. 3 numaralı liste aynı amaçla kullanılabilecek bitkileri göstermektedir. Böylece sözü edilen 20 endikasyon için çay karışımı hazırlanacaksa hangi bitkilerin bir arada kullanılabileceği kolayca anlaşılmaktır.

Drog karışımı hazırlanırken 3 numaralı listedeki 7 - 8, 9 - 10, 14 - 15, 2 - 4 - 20, 2 - 6 - 17 - 19, 3 - 13 - 18 ve 11 - 12- 16 numaralı endikasyonlar için kaydedilen bitkiler de aynı karışımında yer alabilir. Ayrıca bu karışımlara tad ve renk düzeltici droglar da ilâve edilebilir. Renk ve tad düzelticiler aşağıda gösterilmiştir :

Tad düzeltici droglar :

Carum carvi (Fr), Cinnamomum cassia (C), Cinnamomum seyhanicum (C), Citrus aurantium var. amara (Peric), Citrus aurantium var. dulce (Peric), Coriandrum sativum (Fr), Eugenia caryophyllata (Fl), Foeniculum vulgare var. dulce (Fr), Illicium verum (Fr), Lippia citriodora (Fol), melissa officinalis (Fol), Mentha sp. (H), Ocimum basilicum (Fol), pimpernel anisum (Fr), Rosmarinus officinalis (Fol), Rosa centifolia (Fl), Rosa damascena (Fl), Rosa gallica (Fl), Satureja montana (Fl), Thymus vulgaris (H).

Renk düzeltici droglar :

Calendula officinalis (Fl), Centaurea cyanus (Fl), Hibiscus saffronifera (Fl), Malva sylvestris (Fl), Papaver rhoeas (Fl), Rosa centifolia (Fl), Rosa damascena (Fl), Rosa gallica (Fl), Viola odorata (Fl), Viola tricolor var. arvensis (Fl).

Her karışımında en fazla 10 drog olmalıdır. Su ve sulu alkolle (alkol oranı % 30 un altında hazırlanacaklarda 2 - 5 temel drog, 1 - 3 (ağırlıkça %15) tad düzeltici ve 1- 2 drog (ağırlıkça % 10) renk düzeltici ilave edilmelidir.

Tentür tarzında veya % 30 dan fazla alkol taşıyan su - alkol karışımıyla hazırlanacak çaylar ise 2 - 4 temel drog ve 1 - 4 tad ve renk düzeltici taşılmalıdır.

Oral olarak kullanılacak olan bu preparatlarda pozoloji tizanları için günde 2- 5 kez birer fincan (günde 250 - 1000 ml), tentürler, % 30 dan fazla alkol içeren alkol - su karışımıyla hazırlananlar ve toz olarak kullanılanlar için ise günde 5 gr drog hesaplanmalıdır.

LİSTE 1

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Düger formlar (EK III B)
<i>Achillea millefolium L.</i> (Civanperçemi)	Çiçekli dal uçları		4 + 14 + 20	4 + 20
<i>Aesculus hippocastanum L.</i> (At kestanesi)	Kabuk Tohum			7 + 8
<i>Agrimonia eupatoria L.</i> (Koyun otu)	Çiçekli dal uçları		5 + 7 + 16	7
<i>Agropyrum repens Beauv.</i> (Ayırık otu)	Rizom	D	6 + 17 + 19	19
<i>Alchemilla vulgaris L.</i> (Adı arslanpençesi)	Toprak üstü kısımları		5 + 7 + 16	7
<i>Althaea officinalis L.</i> (Hatmi)	Kök	D/M	12+14+16+20	16 + 20
	Yaprak Çiçek		12+14+16+20	16 + 20
<i>Anethum graveolens L.</i> (Dere otu)	Meyva		4 + 6 + 20	4 + 20
<i>Antennaria dibica Gaertn.</i> (Kedi ayağı)	Çiçekli dal uçları		12 + 16	16
<i>Archangelica officinalis Hoffm.</i>	Kök ve gövde kalıntısı Meyva		4 + 20	4 + 20

I = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maserasyon

(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 1'in devamı

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Diğer formlar (EK III B)
<i>Arctium majus</i> Bernh. (= <i>Lappa major</i> Gaertn. = <i>L. officinalis</i> All.) (Dulavrat otu)	Kök	I/D	14 + 19	19
	Yaprak	I	14	-
<i>Artemisia absinthium</i> L. (Pelin otu)	Yaprak Çiçekli dal uçları		-	3
<i>Artemisia dracunculus</i> L. (Tarhun)	Toprak üstü kısımları		-	4 + 20
<i>Artemisia vulgaris</i> L. (Ayvadana)	Yaprak Çiçekli dal uçları	I	-	3
<i>Asperula odorata</i> L. (Kokulu yepişkanotu)	Toprak üstü kısımları	I	4 + 10 + 20	4 + 10 + 20
<i>Ballota nigra</i> L. (Kokulu yarpırasası)	Çiçekli dal uçları	I	10 + 12	10
<i>Betula alba</i> L. (= <i>B. verrucosa</i> Ehrh.) (Huş ağaçları)	Yaprak	I	6 + 19	19
<i>Calendula officinalis</i> L. (Tıbbi nergis)	Kapitulum (Çiçek)	I	14	-
<i>Calluna vulgaris</i> L. (Fundalı)	Çiçekli dal uçları	I	6	-

I = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maserasyon

(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 1'in devamı

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Diğer formlar (EK III B)
<i>Camellia thea</i> Link. (= <i>Thea sinensis</i> Sims.) (Çay)	Yaprak	I	6+13+17	13+17
<i>Camellia thea</i> Link. var. <i>cultiva</i> (= <i>Thea sinensis</i> Sims.) (Çay kültür)	Yaprak	I	5+6+13+14+17	13+17
<i>Capsella bursa - pastoris</i> Medic. (Çoban çantası)	Toprak üstü kısımları	I	7	7
<i>Carum carvi</i> L. (Frénk kimyonu, Karaman kimyonu)	Meyva	I	4+20	4+20
<i>Centaurea cyanus</i> L. (Peygamber çiçeği)	Kapitulum (çiçek)	I	14	-
<i>Ceratonia siliqua</i> L. (Keçi boynuzu)	Meyva		-	5+17+20
<i>Chamaemelum nobile</i> (L.) All. (= <i>Anthemis nobilis</i> L.) (Alman papatyası)	Kapitulum (Çiçek)	I	4+14+16+18+20	4 + 16+20
<i>Cichorium intybus</i> L. (Hindiba)	Kök	D	2+6+17+19	2+19

I = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maşerasyon

(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 1'in devamı

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Diger formlar (EK III B)
Cinchona succirubra Pav. (Kırmızı kınakına)	Kabuk		3+18	3+18
Cinnamomum cassia Blume (Çin tarçını) C. zeylanicum Nees) (Seylan tarçını)	Kabuk		4+13+18	4+13+18
Citrus aurantium L. var. amara (Turunc ağacı)	Meyva Kabuğu		3+18	3+18
	Yaprak Çiçek		7	7
Citrus aurantium L. var. dulcis Pers. (Portakal ağacı)	Meyva Kabuğu	I/D	8	8
	Yaprak		10	10
Cola acuminata Schott. et Engl. Cola nitida A. Chev.	Tohum		-	13
Coriandrum sativum L. (Kişniş)	Meyva		4+20	4+20
Crataegus oxyacantha L. C. monogyna (Aliç)	Çiçekli dal uçları		9+10	9+10
Cupressus sempervirens L. (Servi ağ.)	Kozalak		-	7

I = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maserasyon

(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 1'in devamı

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Diğer formlar (EK III B)
<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Rotb.	Rizom		-	2
<i>Cynara scolymus</i> L. (Enginar)	Yaprak	I	2+6+19	2+19
<i>Equisetum arvense</i> L. (Küçük atkuyruğu)	Steril (verimsiz) toprak üstü kısımları	I	6+17+19	19
<i>Erica cinerea</i> L.	Çiçek	I	6	-
<i>Erysimum officinale</i> L.	Çiçekli toprak üstü kısımları	I	12+16	16
<i>Erythraea centaurium</i> L. Pers. (Kırmızı kantaron)	Çiçekli dal ucları	I	3+18	3+18
<i>Eucalyptus globulus</i> Labill. (Sıtma Ağ.)	Yaprak	I	11	11
<i>Eugenia caryophyllata</i> Thumb. (Karanfil)	Çiçek tomurcuğu	I	4+15+16	4+16
<i>Eoeniculum vulgare</i> <i>Laertn.</i> var. <i>dulce</i> D.C. (Rezene)	Meyva	I	4+20	4+20
<i>Eragaria vesca</i> L. (Çilek)	Kök ve Rizom	D	5+16	16

I = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maserasyon

(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 1'in devamı

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Diğer formlar (EK III B)
<i>Fraxinus excelsior L.</i> (Dişbudak ağ.)	Yaprak		1+6+17+19	17+19
<i>Fucus serratus L.</i> <i>F. vesiculosus</i>	Tallus		-	17
<i>Fumaria officinalis L.</i> (Şahtere otu)	Çiçekli top- rak üstü kısımları		2+19	2+19
<i>Gentiana Lutea L.</i> (Centiyane)	Kök	M	3	3
<i>Geranium robertianum L.</i> (Tuma gagası)	Tüm bitki		5+16	-
<i>Glechoma hederacea L.</i> (Yer sarmaşığı)	Toprak üstü kısımları		11+12	11
<i>Grindelia robusta Nutt.</i>	Çiçekli dal uçları		12	-
<i>Hamamelis virginiana L.</i>	Yaprak		7+16	7+16
<i>Hibiscus sabdarifa L.</i> (Afrika bamyası)	Kaliks		13+18	13
<i>Hieracium pilosella L.</i> (Fare kulağı)	Tüm bitki		6+19	19

I = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maserasyon
(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 1'in devamı

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Diğer formlar (EK III B)
<i>Humulus lupulus L.</i> (Şerbetçi otu)	Dişçiçek durumu		3+10	3+10
<i>Hyssopus officinalis L.</i> (Zufa otu)	Yaprak Çiçekli dal uçları		11	11
<i>Ilex paraguayensis Lamb.</i> (= <i>I. paraguariensis</i> St. Hil.)	Yaprak		6+13+17	13+17
<i>Illicium verum</i> Hook. (= <i>I. anisatum</i> Lour.) (Yıldız anasonu)	Meyva		4+20	4+20
<i>Inula helenium L.</i> (Andız otu)	Kök Rizom		12	-
<i>Juniperus communis L.</i> (Ardıç)	Diş kozalak		3+6	3
<i>Krameria triandra</i> R. et P. (Ratanya)	Kök		-	7+8
<i>Lamium album L.</i> (Beyaz ballibaba)	Çiçekli dal uçları		6+19	19
<i>Lavandula angustifolia</i> P. Miller (Lavanta)	Çiçekli dal uçları		10+15+16	10+16

| = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maserasyon
(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 1'in devamı

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Diğer formlar (EK III B)
<i>Linum usitatissimum L.</i> (Lif keteni)	Tohum		-	20
<i>Lippia citriodora H., B. et K.</i> (Limon otu)	Yaprak		4+10	4+10
<i>Lythrum salicaria L.</i> (Kırmızı hevhulma)	Çiçekli dal uçları		5+7+16	7+16
<i>Malva sylvestris L.</i> (Ebegümeci)	Çiçek Yaprak		12+14+16+20	16+20
<i>Marubium vulgare L.</i> (Bozotu)	Yaprak Çiçekli dal uçları		11+12	11
<i>Matricaria recutita L.</i> (= <i>M. chamomilla L.</i>) (Mayıs papatyası)	Kapitulum (Çiçek)		3+4+14+16	3+4+16
<i>Melilotus officinalis</i> (Lamk.) Desr. (Tıbbi kokuluyonca)	Çiçekli dal uçları		7+8	7+8
<i>Melissa officinalis L.</i> (Tıbbi oğulotu)	Yaprak		4+10+20	4+10+20

I = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maserasyon

(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 1'in devamı

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Düger formalar (EK III B)
<i>Mentha aquatica L.</i> (Su nanesi) <i>M. arvensis L.</i> <i>M. piperita L.</i> (Nane) <i>M. spicata L. var. crispa L.</i> (Kıvırcık nane) <i>M. viridis L.</i> (Yeşil nane)	Yaprak Çiçekli dal uçları		2+4+14+19	2+4+19
<i>Menyanthes trifoliata L.</i> (Su yoncası)	Yaprak		3+18	3+18
<i>Ocimum basilicum L.</i> (Fesleğen)	Yaprak		4+20	4+20
<i>Origanum majorana L.</i> (Bahçe mercanköşkü)	Yaprak Çiçekli dal uçları		4+11+16	4+11+16
<i>Origanum vulgare L.</i> (Mercan Köşk)	Çiçekli dal uçları		4+11+14+16	4+11+16
<i>Orthosi amineus Benth</i>	Yaprak Çiçekli dal uçları		6+17+19	19
<i>Papaver rhoeas L.</i> (Gelincik)	Petal		9+10+12	9+10
<i>Passiflora incarnata L.</i> (Pembe çakırfelek)	Toprak üstü kısımları		9+10	10

I = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maserasyon
(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 1'in devamı

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Diger formlar (EK III B)
<i>Peumus boldus</i> Mol.	Yaprak	I	2+19	2+19
<i>Pimpinella anisum</i> L. (Anason)	Meyva	I	4+20	4+20
<i>Pinus sylvestris</i> L. (Sarı çam)	Tomurcuk	I	11+16	11+16
<i>Plantago</i> sp. Sinirli ot)	Tohum	I	-	20
<i>P. arenaria</i> Waldst. et Kit.				
<i>P. psyllium</i> L. (Karnıyarık)	Yaprak	I	14	-
<i>Polygala</i> sp. (Süt otu)	Kök	I	12	-
<i>Primula officinalis</i> Hill. (Çuha çiçeği)	Çiçek Kök	I D	12+14+16	-
<i>Prunus cerasus</i> L. (Kiraz)	Meyva sapi	I/D	6+19	19
<i>Ribes nigrum</i> L. (Frenk üzümü)	Yaprak	I	1+6+17+19	1+19
	Meyva	I	7+8	7+8
<i>Rosa canina</i> L. (Kuşburnu)	Yalancı meyva	I/D	13+18	13+18

I = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maserasyon
(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 1'in devamı

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Diğer formlar (EK III B)
Rosa Centifolia Mill. (Van gülü)				
R. damascena Mill. (Şam gülü)	Çiçek tomurcuğu	I	5+16	16
R. gallica L. (Gül)				
Rosmarinus officinalis L. (Biberiye)	Çiçekli dal uçları	I	2+4+16+19	2+4+16+19
Rubus fruticosus L. (Böğürtlen)	Yaprak	I	5+7+15+16	7+16
Ruscus aculeatus L. (Tavşan memesi)	Kök ve Rizom			7
Salix alba L. (Aksöğüt)	Kabuk	D	1	1
Salvia officinalis L. (Tıbbi adaçayı)	Yaprak Çiçekli dal uçları	I	4+16	4+16
Sambucus nigra L. (Mürver)	Çiçek, meyva, kabuk	I	6+17+19	
Satureia montana L. (Dağ kekiği)	Yaprak Çiçekli dal uçları	I	4+15+16	4+16
Solidago virga aurea L. (Yahudi otu)	Çiçekli dal uçları	I	6+19	19

I = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maserasyon
(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 1'in devamı

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Diğer formlar (EK III B)
<i>Spiraea ulmaria L.</i> (Keçi sakalı)	Çiçekli dal uçları		1+6+19	1+19
<i>Taraxacum dens leonis Desf.</i> (Aslanlısı)	Kök	D	2+6+19	2+19
	Yaprak		2+6	2+19
<i>Teucrium chamaedrys L.</i> (Kısa mahmut otu)	Çiçekli toprak üstü kısımları		5+16+17	17
<i>Thymus serpyllum L.</i> (Sater otu)	Çiçekli dal uçları		4+12+15+16	4+16
<i>Thymus vulgaris L.</i> (Kekik)	Çiçekli toprak üstü kısımları		4+12+15+16	4+16
<i>Tilia sylvestris Desf.</i> (= <i>T. cordata</i> Mill.) (Kış ihlamuru)	Dal kabuğu (Mantarı soyulmuş)	D	2+6+19	19
<i>T. platyphyllos</i> Scop. (= <i>T. grandifolia</i> Ehr.) (Yaz ihlamuru)	Çiçek durumu		10+14	10
<i>Trigonella foenumgraecum L.</i> (Çemen otu)	Tohum			18
<i>Vaccinium myrtillus L.</i> (Çay üzümü)	Yaprak		5+7+8	7+8+18
	Meyva		18+20	20
<i>Valeriana officinalis L.</i> (Kedi otu)	Rizom		10	10

I = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maserasyon
(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 1'in devamı

Bitki adı	Kullanılan Kısımları	Tizanın hazırlanış şekli	Terapötik bilgi kayıt no. (EK II)	
			Tizanları ve benzerleri (*) (EK III A)	Düzenleme (EK III B)
<i>Verbascum thapsus L.</i> <i>V. thapsiforme Schrad.</i> (Sığır kuyruğu)	Çiçek (ayıklanmış)	I	12+14+16+20	16+20
<i>Viburnum prunifolium L.</i>	Kabuk	I/D	7+8	7+8
<i>Viola odorata L.</i> (Kokulu menekşe)	Çiçek	I	12+14	-
<i>Viola tricolor L. var.</i> <i>arvensis Mr.</i> (Hercai menekşe)	Çiçekli toprak üstü kısımları	I	12+16+20	16+20
<i>Vitis vinifera L.</i> (Asma)	Yaprak	I	7+8	7+8
<i>Zea mays L.</i> (Mısır)	Stilus	I	6+7+19	17+19

I = İnfüzyon, D = Dekoksiyon, I/D = İnfüzyon veya Dekoksiyon, M = Maserasyon

(*) Liyofilizat veya "tizan instant"

LİSTE 2
TERAPÖTİK BİLGİLER

Nº	Tıbbi kullanım	Halk arasındaki kullanım
1	Hafif eklem ağrısının semptomatik tedavisinde tradisionel olarak.	Eklem ağrısında tradisionel olarak.
2	Koleretik amaçla tradisionel olarak.	Safranın eliminasyonunu ve dijessiyonu kolaylaştırmak amacıyla tradisionel
3	İştahı stimüle etmek amacıyla tradisionel olarak	İştahı stimüle etmek amacıyla tradisionel olarak.
4	Digestif bozuklıklarının semptomatik tedavilerinde tradisionel olarak: - epigastrik şişkinlik, - hizimsızlık, - geçirme, - gaz toplanması gibi.	Hazmi kolaylaştırmak amacıyla tradisionel olarak.
5	Hafif diyarelerin semptomatik tedavisinde tradisionel olarak.	Önemsiz diyarelerde tradisionel olarak Dikkat: bütün önemli diyareler, özellikle 30 aylıktan küçük bebeklerde su kaybı tehlikesini doğurur ve acilen bir doktor kontrolünü gerektirir.
6	Suyun böbrekten eliminasyonunu kolaylaştırmak amacıyla tradisionel olarak.	Suyun böbrekten eliminasyonunu kolaylaştırmak amacıyla tradisionel olarak.
7	Tradisionel olarak; - bacaklardaki dolaşım yetersizliği belirtilerinde; - hemoroid belirtilerinde.	Bacaklardaki hassasiyeti veya hemoroid sıkıntılarını azaltmak amacıyla tradisionel olarak.
8	Ekimoz, purpura gibi, ciltteki kapiler damar frajiletesinde fonksiyonel bozuklıkların semptomatik tedavisinde tradisionel olarak.	Ciltteki kılcal damarların frajilite belirtilerinde tradisionel olarak.
9	Yetişkinlerde sağlam kalpteki eksitasyon bozuklıklarında tradisionel olarak.	Yetişkinlerde sinirliğini azaltmak amacıyla, özellikle abartılmış kardiyak çarpıntı (palpitasyonlar) hissi durumlarda, tradisionel olarak.

LİSTE 2'nin devamı

Nb	Tıbbi kullanım	Halk arasındaki kullanım
10	Yetişkinlerde ve çocuklarda nörotonik durumlarının, özellikle öneimsiz uykú bozukluklarının, semptomatik tedavisinde tradisionel olarak.	Yetişkinlerin ve çocukların sınırlılık halini azaltmak amacıyla, özellikle uykú düzensizliklerinde tradisionel olarak.
11	Şiddetli, zararsız solunum yolları enfeksiyonları sırasında tradisionel olarak.	Zararsız, şiddetli solunum yolları enfeksiyonları sırasında tradisionel olarak. Dikkat : Enfeksiyon devam ederse, doktor kontrolü gereklidir.
12	Öksürüğün semptomatik tedavisinde tradisionel olarak.	Zararsız öksürüklerde tradisionel olarak. Dikkat : Öksürük devam ederse, doktor kontrolü gereklidir.
13	Fonksiyonel astenilerde (takatsizlik hallerinde) tradisionel olarak.	Geçici yorgunluk hallerinde tradisionel olarak
14	Lokal yolla, dermatolojik enfeksiyonlarda kaşıntılara karşı ve yumuşatmak amacıyla, tradisionel olarak.	Lokal yolla, cilt enfeksiyonlarında kaşınıtı gidermek ve yumuşatma amacıyla, tradisionel olarak.
15	Kirleri elimine ettikten ve yıkadıktan (su ve sabun ile) sonra, yaraları temizlemek amacıyla tradisionel olarak.	Kirleri elimine ettikten ve yıkadıktan (su ve sabun ile) sonra, hafif yaraların temizlenmesi amacıyla, tradisionel olarak.
16	Lokal yolla (ağzı banyosu, gargara halinde) tradisionel olarak - ağız boşluğu ve /veya orofarenks enfeksiyonlarında ağrı kesici olarak; - ağız hijyeni için.	Tradisionel olarak : - boğaz ağrısını ve /veya geçici ses kısıklığını kısa süre için gidermek amacıyla; - boğaz ve ağız düzeyinde, ağız hijyeni için.
17	Zayıflama rejimlerinde yardımcı, tradisionel olarak.	Kilo kaybını kolaylaştırmak amacıyla, tradisionel olarak.
18	Kilo almayı kolaylaştırmak amacıyla tradisionel olarak.	Kilo olmayı kolaylaştırmak amacıyla tradisionel olarak.
19	Renal ve dijestif eliminasyon fonksiyonlarını kolaylaştırmak amacıyla, tradisionel olarak.	Organizmanın eliminasyon fonksiyonlarını kolaylaştırmak amacıyla, tradisionel olarak.
20	Kolit kasılmalarında tedaviye ilave-ten, tradisionel olarak.	Sindirim sisteminden kaynaklanan abdominal ağruları dindirmek amacıyla, tradisionel olarak.

LİSTE 3 - A

Nº	Bitkiler
1	<i>Fraxinus excelsior</i> L. - <i>Ribes nigrum</i> L. (yaprak) - <i>Salix alba</i> L. - <i>Spiraea ulmaria</i> L.
2	<i>Cichorium intybus</i> L. - <i>Cynara scolymus</i> L. - <i>Fumaria officinalis</i> L. - <i>Mentha</i> sp. - <i>Peumus boldus</i> Mol. - <i>Rosmarinus officinalis</i> L. - <i>Taraxacum dens leonis</i> Desf. - <i>Tilia platyphyllos</i> Scop., <i>T. sylvestris</i> Desf. (mantarı soyulmuş kabuk).
3	<i>Cinchona succirubra</i> Pav. - <i>Citrus aurantium</i> L. var. <i>amara</i> (meyva kabuğu) - <i>Erythraea centaurium</i> L. Pers. - <i>Gentiana lutea</i> L. - <i>Humulus lupulus</i> L. - <i>Juniperus communis</i> L. - <i>Matricaria chamomilla</i> L. - <i>Menyanthes trifoliata</i> L.
4	<i>Achillea millefolium</i> L. - <i>Anethum graveolens</i> L. - <i>Archangelica officinalis</i> Hoffm. - <i>Artemisia dracunculus</i> L. - <i>Asperula odorata</i> L. - <i>Chamaemelum nobile</i> (L.) All. - <i>Cinnamomum cassia</i> Blume, <i>C. zeylanicum</i> Nees - <i>Carum carvi</i> L. - <i>Coriandrum sativum</i> L. - <i>Eugenia caryophyllata</i> Thymb. - <i>Foeniculum vulgare</i> Gaertn. var. <i>dulce</i> D. C. - <i>Illi-cium Verum</i> Hook. - <i>Lippia citriodora</i> H., B. et K. - <i>Matricaria chamomilla</i> L. - <i>Melissa officinalis</i> L. - <i>Mentha aquatica</i> L., <i>M. arvensis</i> L., <i>M. piperita</i> L., <i>M. spicata</i> L. var. <i>crispa</i> L., <i>M. viridis</i> L. - <i>Ocimum basilicum</i> L. - <i>Origanum majorana</i> L. - <i>Origanum vulgara</i> L. - <i>Pimpinella anisum</i> L. - <i>Rosmarinus officinalis</i> L. - <i>Salvia officinalis</i> L. - <i>Satureja montana</i> L. - <i>Thymus serpyllum</i> L. - <i>Thymus vulgaris</i> L.
5	<i>Agrimonia eupatoria</i> L. - <i>Alchemilla vulgaris</i> L. - <i>Fragaria vesca</i> L. - <i>Geranium robertianum</i> L. - <i>Lythrum salicaria</i> L. - <i>Rosa centifolia</i> Mill., <i>R. damascena</i> Mill., <i>R. gallica</i> L. - <i>Rubus fruticosus</i> L. - <i>Camellia thea</i> Link. et var. <i>cultive</i> - <i>Teucrium chamaedrys</i> L. - <i>Vaccinium myrtillus</i> L. (yaprak ve meyva).
6	<i>Agopyrum repens</i> Beauv. - <i>Anethum graveolens</i> L. - <i>Betula alba</i> L. - <i>Camellia thea</i> Link. et var. <i>cultive</i> - <i>Camellia thea</i> Link. - <i>Calluna vulgaris</i> L. - <i>Cichorium intybus</i> L. - <i>Cynara scolymus</i> L. - <i>Equisetum arvense</i> L. - <i>Erica cinerea</i> L. - <i>Fraxinus excelsior</i> L. - <i>Hieracium pilosella</i> L. - <i>Ilex paraguayensis</i> Lamb. - <i>Juniperus communis</i> L. - <i>Lamium album</i> L. - <i>Orthosiphon stamineus</i> Benth. - <i>Prunus cerasus</i> L. - <i>Ribes nigrum</i> L. (yaprak) - <i>Sambucus nigra</i> L. - <i>Solidago virga aurea</i> L. - <i>Spiraea ulmaria</i> L. - <i>Taraxacum dens leonis</i> Desf. - <i>Tilia platyphyllos</i> Scop. <i>T. sylvestris</i> Desf. (mantarı soyulmuş kabuk) - <i>Zea mays</i> L. (Mantarı soyulmuş kabuk). - <i>Zea mays</i> L.
7	<i>Aesculus hippocastanum</i> L. - <i>Agrimonia eupatoria</i> L. - <i>Alchemilla vulgaris</i> L. - <i>Cap-sella bursa-pastoris</i> Medic. - <i>Hamamelis virginiana</i> L. - <i>Krameria triandra</i> R. et P. - <i>Lamium album</i> L. - <i>Lythrum salicaria</i> L. - <i>Melilotus officinalis</i> (Lamk.) Desr. - <i>Ribes nigrum</i> L. (meyva) - <i>Rubus fruticosus</i> L. - <i>Vaccinium myrtillus</i> L. - <i>Viburnum prunifolium</i> L. - <i>Vitis vinifera</i> L.
8	<i>Citrus aurantium</i> L. var. <i>dulcis</i> Pers. - <i>Melilotus officinalis</i> (Lamk.) Desr. - <i>Ribes nigrum</i> L. (meyva) - <i>Vaccinium myrtillus</i> L. (meyva) - <i>Viburnum prunifolium</i> L. - <i>Vitis vinifera</i> L.
9	<i>Crataegus monogyna</i> , <i>C. oxyacantha</i> L. - <i>Papaver rhoeas</i> L. - <i>Passiflora incarnata</i> L.

LİSTE 3 - A'nın devamı

Nº	Bitkiler
10	<i>Asperula odorata</i> L. - <i>Ballota nigra</i> L. - <i>Citrus aurantium</i> L. var. <i>amara</i> (yaprak, çiçek) - <i>Crataegus monogyna</i> , <i>C. oxyacantha</i> L. - <i>Humulus lupulus</i> L. - <i>Lavandula angustifolia</i> P. Miller - <i>Lippia citriodora</i> , H., B. et K. - <i>Melissa officinalis</i> L. - <i>Papaver rhoeas</i> L. - <i>Passiflora incarnata</i> L. - <i>Tilia platyphyllos</i> Scop. <i>T. sylvestris</i> Desf. (çiçek durumu) - <i>Valeriana officinalis</i> L.
11	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill. - <i>Glechoma hederacea</i> L. - <i>Hyssopus officinalis</i> L. - <i>Marrubium vulgare</i> L. - <i>Origanum majorana</i> L. - <i>Origanum vulgara</i> L. - <i>Pinus sylvestris</i> L.
12	<i>Althaea officinalis</i> L. - <i>Antennaria dioica</i> Gaertn. - <i>Ballota nigra</i> L. - <i>Erysimum officinale</i> L. - <i>Glechoma hederacea</i> L. - <i>Grindelia robusta</i> Nutt. - <i>Inula helenium</i> L. - <i>Malva sylvestris</i> L. - <i>Marrubium vulgara</i> L. - <i>Papaver rhoeas</i> L. - <i>Polygala</i> sp. - <i>Primula officinalis</i> Hill. - <i>Thymus serpyllum</i> L. - <i>Thymus vulgaris</i> L. - <i>Verbascum thapsiforme</i> Schrad., <i>V. thapsus</i> L. - <i>Viola odorata</i> L. - <i>Viola tricolor</i> L. var. <i>arvensis</i> Mur.
13	<i>Camellia thea</i> Link. - <i>Camellia thea</i> Link. var. <i>cultive</i> - <i>Cinnamomu cassia</i> Blume, <i>C. Zeylanicum</i> Nees - <i>Hibiscus sabdarifa</i> L. - <i>Ilex paraguayensis</i> Lamb. - <i>Rosa canina</i> L.
14	<i>Achillea millefolium</i> L. - <i>Althaea officinalis</i> L. (kök) - <i>Arctium majus</i> Bernh. - <i>Calendula officinalis</i> L. - <i>Camellia thea</i> Link. var. <i>cultive</i> - <i>Centaurea cyanus</i> L. <i>Chamaemelum nobile</i> (L.) All. - <i>Malva sylvestris</i> L. - <i>Matricaria chamomilla</i> L. - <i>Metha</i> sp. - <i>Origanum vulgare</i> L. - <i>Plantago</i> sp. <i>Primula officinalis</i> Hill. <i>Tilia</i> sp. (çiçek durumu) - <i>Verbascum</i> sp. - <i>Viola odorata</i> L.
15	<i>Eguneia caryophyllata</i> Thunb. - <i>Lavandula angustifolia</i> P. Miller - <i>Rubus fruticosus</i> L. - <i>Satureia montana</i> L. - <i>Thymus serpyllum</i> L. - <i>Thymus vulgaris</i> L.
16	<i>Agrimonia eupatoria</i> L. - <i>Alchemilla vulgaris</i> L. - <i>Althaea officinalis</i> L. (yaprak çiçek) - <i>Antennaria dioica</i> Gaertn. - <i>Chamaemelum nobile</i> (L.) All. - <i>Erysimum officinale</i> L. - <i>Eugenia caryophyllata</i> Thunb. - <i>Fragaria vesca</i> L. - <i>Geranium robertianum</i> L. - <i>Hamamelis virginiana</i> L. - <i>Lavandula angustifolia</i> P. Miller - <i>Lyhthrum salicaria</i> L. - <i>Malva sylvestris</i> L. - <i>Matricaria chamomilla</i> L. - <i>Origanum majorana</i> L. - <i>Origanum vulgare</i> L. - <i>Pinus sylvestris</i> L. - <i>Primula officinalis</i> Hill. - <i>Rosa</i> sp. <i>Rosmarinus officinalis</i> L. - <i>Rubus fruticosus</i> L. - <i>Salvia officinalis</i> L. - <i>Satureia montana</i> L. - <i>Thymus serpyllum</i> L. - <i>Thymus vulgaris</i> L. <i>Teucrium chamaedrys</i> L. - <i>Verbascum</i> sp. <i>Viola tricolor</i> L. var. <i>arvensis</i> Mur.
17	<i>Agropyrum repens</i> Beauv. - <i>Camellia thea</i> Link. - <i>Camelia thea</i> Link. var. <i>cultive</i> - <i>Cichorium intybus</i> L. - <i>Equisetum arvense</i> L. - <i>Fraxinus excelsior</i> L. - <i>Ilex paraguayensis</i> Lamb. - <i>Orthosiphon stamineus</i> Benth. - <i>Ribes nigrum</i> L. (yaprak) - <i>Sambucus nigra</i> L. - <i>Teucrium chamaedrys</i> L. - <i>Zea mys</i> L.
18	<i>Cinchona succirubra</i> Pav. - <i>Cinnamomum cassia</i> Blume, <i>C. zeylanicum</i> Nees - <i>Citrus aurantium</i> L. var. <i>amara</i> (meyva kabuğu) - <i>Erythraea centaurium</i> L. Pers. <i>Hibiscus sabdarifa</i> L. <i>Menyanthes trifoliata</i> L. - <i>Rosa canina</i> L. - <i>Vaccinium myrtillus</i> L. (Meyva)

LİSTE 3 - A'nın devamı

Nº	Bitkiler
19	<i>Agropyrum repens</i> Beauv. - <i>Betula alba</i> L. - <i>Cichorium intybus</i> L. - <i>Cynara scolymus</i> L. - <i>Equisetum arvense</i> L. - <i>Fraxinus excelsior</i> L. - <i>Fumaria officinalis</i> L. - <i>Lamium album</i> L. - <i>Mentha</i> sp. - <i>Orthosiphon stamineus</i> Benth. - <i>Peumus boldus</i> Mol. - <i>Prunus cerasus</i> L. - <i>Ribes nigrum</i> L. (Yaprak) - <i>Rosmarinus officinalis</i> L. - <i>Sambucus nigra</i> L. - <i>Solidago virga aurea</i> L. - <i>Spiraea ulmaria</i> L. - <i>Taraxacum dens leonis</i> Desf. - <i>Tilia</i> sp. (mantarı soyulmuş kabuk) - <i>Zea mays</i> L.
20	<i>Achillea millefolium</i> L. - <i>Althaea officinalis</i> L. - <i>Anethum graveolens</i> L. - <i>Archangelica officinalis</i> Hoffm. - <i>Artemisia dracunculus</i> L. - <i>Asperula odorata</i> L. - <i>Carum carvi</i> L. - <i>Chamaemelum nobile</i> (L.) All. - <i>Coriandrum sativum</i> L. - <i>Foeniculum vulgare</i> Gaertn. var. <i>dulce</i> D.C. - <i>Illicium verum</i> Hook. - <i>Malva sylvestris</i> L. - <i>Melissa officinalis</i> L. - <i>Ocimum basilicum</i> L. - <i>Pimpinella anisum</i> L. - <i>Vaccinium myrtillus</i> L. (Meyva) - <i>Verbascum</i> sp. - <i>Viola tricolor</i> L. var. <i>arvensis</i> Mur.

LİSTE 3 - B
DİĞER FORMLAR

Nº	Bitkiler
1	<i>Ribes nigrum</i> L. (Yaprak) - <i>Salix alba</i> L. - <i>Spiraea ulmaria</i> L.
2	<i>Cichorium intybus</i> L. - <i>Curcuma xanthorrhiza</i> Rotb. - <i>Cynara scolymus</i> L. - <i>Fumaria officinalis</i> L. - <i>Mentha</i> sp. - <i>Peumus boldus</i> L. - <i>Rosmarinus officinalis</i> L. - <i>Taraxacum dens leonis</i> Desf.
3	<i>Artemisia absinthium</i> L. - <i>Artemisia vulgaris</i> L. - <i>Cinchora succirubra</i> Pav. - <i>Citrus aurantium</i> L. var. <i>amara</i> (meyva kabuğu) - <i>Erythreae centaurium</i> L. Pers. <i>Gentiana lutea</i> L. - <i>Humulus lupulus</i> L. - <i>Juniperus communis</i> L. - <i>Matricaria chamomilla</i> L. - <i>Menyanthes trifoliata</i> L.
4	<i>Achillea millefolium</i> L. - <i>Anethum graveolens</i> L. - <i>Archangelica officinalis</i> Hc'fm. - <i>Artemisia dracunculus</i> L. - <i>Asperula odorata</i> L. - <i>Carum carvi</i> L. - <i>Chamaemelum nobile</i> (L.) All. - <i>Cinnamomun</i> sp. - <i>Coriandrum sativum</i> L. - <i>Eugenia caryophyllata</i> Thumb. - <i>Foeniculum vulgara</i> Gaertn. var. <i>dulce</i> D.C. - <i>Illicium verum</i> Hook. - <i>Lippia citriodora</i> H., B. et K. - <i>Matricaria chamomilla</i> L. - <i>Melissa officinalis</i> L. - <i>Mentha</i> sp. - <i>Ocimum basilicum</i> L. - <i>Origanum majorana</i> L. - <i>Origanum vulgara</i> L. - <i>Pimpinella anisum</i> L. - <i>Rosmarinus officinalis</i> L. - <i>Salvia officinalis</i> L. - <i>Satureia montana</i> L. - <i>Thymus serpyllum</i> L. - <i>Thymus vulgara</i> L.
5	<i>Ceratonia siliqua</i> L.
6	
7	<i>Aesculus hippocastanum</i> L. - <i>Agrimonia eupatoria</i> L. - <i>Alchemilla vulgaris</i> L. - <i>Capsella bursa - pastoris</i> Medic. - <i>Cupressus sempervirens</i> L. - <i>Hamamelis virginiana</i> L. - <i>Krameria triandra</i> R. et P. - <i>Lythrum salicaria</i> L. - <i>Melilotus officinalis</i> (Lamk.) Desr. - <i>Ribes nigrum</i> L. (Meyva) - <i>Rubus fruticosus</i> L. - <i>Ruscus aculeatus</i> L. - <i>Vaccinium myrtillus</i> L. - <i>Viburnum prunifolium</i> L. - <i>Vitis vinifera</i> L.
8	<i>Aesculus hippocastanum</i> L. - <i>Citrus aurantium</i> L. var. <i>dulcis</i> Pers. - <i>Krameria triandra</i> H., B. et K. - <i>Melilotus officinalis</i> (Lamk.) Desr. - <i>Ribes nigrum</i> L. (Meyva) - <i>Vaccinium myrtillus</i> L. (Meyva) - <i>Viburnum prunifolium</i> L. - <i>Vitis vinifera</i> L.
9	<i>Craetegus monogyna</i> , <i>C. oxyacantha</i> L. - <i>Papaver rhoeas</i> L. - <i>Passiflora incarnata</i> L.
10	<i>Asperula odarata</i> L. - <i>Ballota nigra</i> L. - <i>Citrus aurantium</i> L. var. <i>amara</i> (yaprak, çiçek) - <i>Craetegus monogyna</i> , <i>C. oxyacantha</i> L. - <i>Humulus lupulus</i> L. - <i>Lavandula angustifolia</i> P. Miller - <i>Lippia citriodora</i> H., B. et K. - <i>Melissa officinalis</i> L. - <i>Papaver rhoeas</i> L. - <i>Passiflora incarnata</i> L. - <i>Tilia</i> sp. (Çiçek durumu) - <i>Valeriana officinalis</i> L.
11	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill. - <i>Glechoma hederacea</i> L. - <i>Hyssopus officinalis</i> L. - <i>Marlubrium vulgare</i> L. - <i>Origanum majorana</i> L. - <i>Origanum vulgara</i> L. - <i>Pinus sylvestris</i> L.
12	

LİSTE 3 - B'in devamı

Nº	Bitkiler
13	<i>Camellia thea</i> Link. - <i>Camellia thea</i> Link. var. <i>cultive</i> - <i>Cinnamomum</i> sp. - <i>Cola acuminata</i> Schott. et Engl., <i>Cola nitida</i> A. Chev. - <i>Hibiscus sabdarifa</i> L. - <i>Ilex paraguayensis</i> Lamb. - <i>Rosa canina</i> L.
14	
15	
16	<i>Agrimonia eupatoria</i> L. - <i>Alchemilla vulgaris</i> L. - <i>Althaea officinalis</i> L. - <i>Antennaria dioica</i> Gaertn. - <i>Chamaemelum nobile</i> (L.) All. - <i>Erysimum officinale</i> L. <i>Eugenia caryophyllata</i> Thunb. - <i>Fragaria vesca</i> L. - <i>Geranium robertianum</i> L. - <i>Hamamelis virginiana</i> L. - <i>Lavandula angustifolia</i> , P. Miller - <i>Lythrum salicaria</i> L. - <i>Malva sylvestris</i> L. - <i>Matricaria chamomilla</i> L. - <i>Origanum majorana</i> L. - <i>Origanum vulgare</i> L. - <i>Pinus sylvestris</i> L. - <i>Rosa</i> sp. - <i>Rosmarinus officinalis</i> L. - <i>Rubus fruticosus</i> L. - <i>Salvia officinalis</i> L. - <i>Starilia montana</i> L. - <i>Thymus serpyllum</i> L. - <i>Thymus vulgaris</i> L. - <i>Verbascum</i> sp. - <i>Viola tricolor</i> L. var. <i>arvensis</i> Mur.
17	<i>Camellia thea</i> Link. - <i>Camellia thea</i> Link. var. <i>cultive</i> - <i>Ceratonia siliqua</i> L. - <i>Fraxinus excelsior</i> L. - <i>Fucus serratus</i> L., <i>F. vesiculosus</i> L. - <i>Ilex paraguayensis</i> Lamb. - <i>Teucrium chamaedrys</i> L. - <i>Zea mays</i> .
18	<i>Cinchona succirubra</i> Pav. - <i>Cinnamomum cassia</i> Blume, <i>C. zeylanicum</i> Nees - <i>Citrus aurantium</i> L. var. <i>amara</i> (meyva kabuğu) - <i>Erythrea centaurium</i> L. Pers. - <i>Hibiscus sabdarifa</i> L. - <i>Menyanthes trifoliata</i> L. - <i>Rosa canina</i> L. - <i>Trigonella foenumgraecum</i> L. - <i>Vaccinium myrtillus</i> L.
19	<i>Agropyrum repens</i> Beauv. - <i>Betula alba</i> L. - <i>Cichorium intybus</i> L. - <i>Cynara scolymus</i> L. - <i>Equisetum arvense</i> L. - <i>Fraxinus excelsior</i> L. - <i>Fumaria officinalis</i> L. - <i>Hieracium pilosella</i> L. - <i>Lamium album</i> L. - <i>Mentha</i> sp. <i>Orthosiphon stamineus</i> Benth. - <i>Peumus boldus</i> Mol. - <i>Prunus cerasus</i> L. - <i>Ribes nigrum</i> L. (yaprak) - <i>Rosmarinus officinalis</i> L. - <i>Solidago virga aurea</i> L. - <i>Spiraea ulmaria</i> L. - <i>Taraxacum dens leonis</i> Desf. - <i>Tilia</i> sp. (mantarı soyulmuş kabuk) - <i>Zea mays</i> L.
20	<i>Achillea millefolium</i> L. - <i>Althaea officinalis</i> L. - <i>Anethum graveolens</i> L. - <i>Archangelica officinalis</i> Hoffm. - <i>Artemisia dracunculus</i> L. - <i>Asperula odorata</i> L. - <i>Carum carvi</i> L. - <i>Ceratonia siliqua</i> L. - <i>Chamaemelum nobile</i> (L.) All. - <i>Coriandrum sativum</i> L. - <i>Foeniculum</i> Gaertn. var. <i>dulce</i> D.C. - <i>Illicium verum</i> Hook. - <i>Linum usitatissimum</i> L. - <i>Malva sylvestris</i> L. - <i>Melissa officinalis</i> L. - <i>Ocimum basilicum</i> L. - <i>Pimpinella anisum</i> L. - <i>Plantago arenaria</i> Waldst. et Kit., <i>P. psyllium</i> L. - <i>Vaccinium myrtillus</i> L. (meyva) - <i>Verbascum thapsus</i> L., <i>V. thapsiforme</i> Schrad. - <i>Viola tricolor</i> L. var. <i>arvensis</i> Mur.